12.5. 2026 luonnos

kirjaamo@vtt.fi

VTT:n lausunto

Asia: Työ- ja elinkeinojaosto 13.05.2026 /VNS 3/2026 vp / Asiantuntijapyyntö

VTT kiittää työ- ja elinkeinojaostoa mahdollisuudesta lausua näkemyksensä otsikon asiasta. Työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt näkemyksiä Valtioneuvoston selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030.

VTT on yksi Euroopan johtavista tutkimuslaitoksista ja Suomen suurin EU-tutkimusrahoituksen hyödyntäjä. VTT:n vastauksessa korostuvat julkisen talouden kasvua ja tuottavuutta vahvistavat toimet, erityisesti tutkimus- ja kehittämistoiminnan (T&K) rahoituksen linjaukset.

Tiivistelmä VTT:n keskeisistä huomioista

- Suomen talouskasvun kannalta on tärkeää, että Julkisen talouden suunnitelmassa 2027–2030 **hallitus pitää kiinni 4 prosentin TKI/BKT-tavoitteesta vuoteen 2030.**
- **EU:n T&K-ohjelmien täysimääräinen hyödyntäminen** edellyttää ennakoitavaa ja riittävää kansallista vastinrahoitusta sekä toimivaa yhteisrahoitusmekanismia. Näistä **leikkaaminen aiheuttaa epäjohdonmukaisuutta Petteri Orpon hallitusohjelman** tavoitteisiin nähden.
- Puolustusmenojen kasvaessa tulisi Euroopan komission ehdotuksen mukaisesti kohdentaa vähintään **10 % puolustusmateriaalihankinnoista teknologioiden kehittämiseen** vahvistaaksemme muuttuvassa toimintaympäristössä tarvittavaa kyvykkyyttä ja uusia suorituskykyjä. Samalla tämä mahdollistaa myös suomalaisen yrityskentän kasvua ja avaa vientimahdollisuuksia.
- **Kasvuyritysten** kilpailukyky ja osaajien saatavuus edellyttävät vetovoimaista toimintaympäristöä, mukaan lukien **optioverotuksen uudistus**, joka ansaitsee kiitoksen.

VTT huomiot Julkisen talouden suunnitelmaan

VTT pitää erittäin tärkeänä sitä, että Julkisen talouden suunnitelmassa 2027–2030 esitetään pidettävän kiinni T&K-rahoituksen tavoitetasosta, joka on 4 % BKT:sta vuonna 2030. Julkisen suunnitelman mukaan ”Suomen tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehittämismenot 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä.

T&K-rahoituslain mukaisesti valtion T&K-rahoitusta kasvatetaan siten, että valtuuksien ja määrärahojen määrä vuonna 2030 vastaa 1,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen” (VM 2026:17, s. 38). Tämä on erittäin keskeistä talouskasvun ja työllisyyden edistämiseksi.

Julkisen talouden suunnitelmassa 2027–2030 (VM 2026:17) on esityksiä, jotka koskevat EU-rahoitusta sekä kansallisen vastinrahoituksen tasoa. VTT:n näkökulmasta nämä linjaukset heikentävät Suomen kykyä osallistua suuriin, strategisesti merkittäviin EU-rahoitteisiin T&K-kokonaisuuksiin (kuten esimerkiksi kriittisiä teknologioita ja siruarvoketjua koskevat ohjelmat). Tämä myös suoraan heikentää Suomen mahdollisuuksia EU:sta saatavaa TKI-rahoitusta hallitusohjelman tavoitteiden suuntaisesti, koska EU-rahoituksen saaminen edellyttää aina tiettyä kansallista vastinrahoitusta.

Kansallinen vastinrahoitus EU:n T&K-hankkeisiin

Julkisen talouden suunnitelmassa esitetään, että ”osana kevään 2026 lisäsäästöjä Euroopan unionin T&K-hankkeisiin kohdennettavaa kansallista vastinrahoitusta vähennetään 10 milj. eurolla vuosittain”. (s.54). VTT näkee, että päätös ei tue Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitetta kasvattaa EU:sta saatavaa TKI-rahoitusta, sillä EU-projektit edellyttävät aina kansallista vastinrahoitusta. EU-rahoitus on kilpailtua, mikä takaa hankkeiden korkean laadun sekä yhteistyön alan keskeisten eurooppalaisten toimijoiden kanssa. Näissä hankkeissa yksi kansallinen euro saadaan takaisin moninkertaisesti EU-rahoituksena eli **vivutusvaikutus on EU-rahoituksessa** erityisen merkittävä.

Julkisen talouden suunnitelmassa 2027–2030 ”T&K-rahoituslain päivityksen yhteydessä **EU:n T&K-hankerahoituksesta 20 milj. euroa** vuodessa (alkaen 2027) luetaan osaksi valtion T&K-rahoituksen tasoa” (s.37). VTT näkee, että Suomen EU:sta saaman EU-rahoituksen laskeminen osittain T&K-rahoitukseksi on yllättävää ja epäjohdonmukaista. VTT esittää, että EU-lähteisten rahoitusosuuksien raportoinnin tulee olla läpinäkyvää, ja Suomen tulisi pyrkiä EU-rahoituksen maksimoimiseen. Suomeen tulisi luoda selkeä **kansallinen yhteisrahoitusmekanismi,** jotta Suomi hyötyy paremmin EU:n suurista TKI-aloitteista. Lisäksi nykyinen **vastinrahoitustaso tulisi säilyttää**.

Puolustuksen T&K-panostukset

Julkisen talouden suunnitelmassa ”varaudutaan uhka- ja tarveperusteisesti kasvattamaan puolustukseen liittyviä panostuksia aiemmin ennakoitua nopeammin kohti Natossa sovittua 3,5 %:n BKT-osuutta” (s. 44). VTT esittää, että osana kasvavia panostuksia, Euroopan komission ehdotuksen[1] mukaisesti, **10 % puolustusmateriaalihankinnoista kohdennetaan teknologioiden kehittämiseen.** Investoimalla jatkossa suurempi osa tutkimukseen ja kehittämiseen vahvistetaan Suomen puolustuksen suorituskykyjä ja pelotetta sekä samanaikaisesti luodaan edellytyksiä uuteen puolustustalouteen (New

[1] [1] EU Defence Industry Transformation Roadmap 19.11.2025

Defence) kytkeytyvälle teollisuudelle ja talouskasvulle Suomessa. Suomi on jo profiloitumassa NATO:n piirissä korkean teknologian erityisosaajaksi, mistä osoituksena on esimerkiksi Suomessa toimivat NATO Diana -ohjelman yrityskiihdyttämö (aiheena tulevaisuuden viestintäteknologiat ja kvanttiteknologia) sekä kaksi testikeskusta (palvelut kyberturvalliseen kommunikaatioon sekä kvantti- ja avaruusteknologiaan sekä 6G-teknologiaan). Suomella on tässä erityisen merkittävä mahdollisuus, koska meillä on tarvittavaa korkean teknologian osaamista, aktiivinen kasvuyrityskenttä ja puolustusmarkkina on nopeassa kasvussa sekä murroksessa.

Kasvuyritysten toimintaympäristö (optioverotus)

Julkisen talouden suunnitelmassa ”vuonna 2027 työsuhdeoptioiden verotusajankohtaa siirretään työsuhdeoption käyttöhetkestä kohde-etuuden myyntihetkeen listaamattomien yhtiöiden osakkeiden osalta” (s. 104). **VTT kiittää hallitusta optioverotuksen uudistuksesta.** Kasvun edellytysten vahvistamisessa on tärkeää huolehtia myös kasvuyritysten kyvystä houkutella ja sitouttaa osaajia kilpailukykyisin kannustein. Uudistuksessa listaamattomien yhtiöiden osakkeisiin liittyvien työsuhdeoptioiden verotusajankohtaa siirretään vuodesta 2027 lähtien työsuhdeoption käyttöhetkestä kohde-etuuden myyntihetkeen. Muutos on tärkeä ja myönteinen erityisesti kansainvälisesti toimiville kasvuyrityksille. Kilpailukykyinen optioverotus on keskeinen tekijä siinä, mihin kasvuyritykset perustetaan ja missä ne kasvavat.

Talouskasvun kannalta vaikuttavin keino on sitoutuminen parlamentaarisesti sovittuun tavoitteeseen nostaa Suomen **T&K-investoinnit 4 % bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä ja kohdentaa rahoitusta siten, että määrätietoisesti pyritään uuden liiketoiminnan synnyttämiseen ja tuottavuuden parantamiseen** (Julkisen talouden suunnitelman mukaan vuonna 2024 T&K-menot olivat 8,9 mrd. euroa ja 3,2 % BKT:stä). Päätavoitteena tulee olla Suomen yrityssektorin kasvu ja sitä kautta korkean tuottavuuden työpaikkojen lisääntyminen Suomessa.

Kasvun kannalta ratkaisevaa on, kuinka moni suomalainen yritys pystyy skaalaamaan toimintaansa kansainvälisesti. Tämä edellyttää T&K-panostuksia, teknologioiden kypsyttämistä ja kaupallistamista sekä kasvun rahoituspohjan vahvistamista (tarvitaan sekä kotimaista että kansainvälistä pääomaa ja osaavaa omistajuutta).

Tutkimustulosten vieminen markkinoille edellyttää, että niin sanotun **”kuolemanlaakson”** rahoitus- ja kehitysympäristöaukot kyetään ylittämään. Tämän vuoksi julkista T&K-rahoitusta tulee kohdentaa johdonmukaisesti teknologioiden kypsyttämiseen ja kaupallistamista edeltäviin vaiheisiin (erityisesti **TRL 4–7**), jotta tutkimustulokset siirtyvät pilotoinnin ja demonstraatioiden kautta markkinoille. Kansallisen TKI-politiikan keskiössä on yhteistyö, ja olennaista on varmistaa, että valtion panostukset kohdistuvat vaikuttavasti

yksityisiä investointeja vauhdittaviin kohteisiin, kuten tutkimus- ja teknologiainfrastruktuureihin, ekosysteemeihin sekä pilotointi- ja testausympäristöihin. Datan, mallinnuksen ja tekoälyn hyödyntäminen tutkimuksessa ja tuote- ja prosessikehityksessä voi nopeuttaa kehityssyklejä, mikä puolestaan tukee tuottavuuden kasvua.

T&K-panostusten vaikuttavuuden varmistamiseksi tulisi kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että:

1. Sitoudutaan parlamentaarisesti sovittuun tavoitteeseen nostaa Suomen T&K-investoinnit 4 prosenttiin BKT:stä vuoteen 2030 mennessä. Rahoitusta tulee ensisijaisesti kohdentaa tuottavuuden nousun ja talouskasvun kannalta vaikuttavimpiin toimiin.
2. Panostetaan strategisiin teknologia-alueisiin ja suunnataan toimet esimerkiksi tutkimus- ja innovaationeuvoston strategisten tavoitteiden mukaisesti.
3. Vauhditetaan syväteknologiayritysten syntymistä ja kasvua Suomessa
4. Kiritetään Suomen teknologinen kyvykkyys ja kasvuyritykset tukemaan puolustusta ja kokonaisturvallisuutta.
5. Luodaan selkeä kansallinen mekanismi yhteisrahoitukselle, jotta Suomi paremmin voisi hyötyä EU:n suurista yhteisistä T&K-aloitteista.

Espoo, 12.5. 2026

Laura Juvonen, strategiajohtaja